

UN CATALOG AL CĂRȚILOR DIN CADRUL INSTITUTULUI TEOLOGICO - PEDAGOGIC „ANDREIAN” DIN SIBIU

CIPRIAN DRĂGAN

Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu” Hunedoara-Deva

cipriandaciandragan@yahoo.com

Cuvinte cheie: bibliotecă, catalog, cărți, Sibiu, institut teologic-pedagogic

Motsclé: bibliothèque, catalogue, livres, Sibiu, institut théologique-pédagogique

În cadrul acestui articol este prezentat un catalog cu documente din cadrul bibliotecii seminariale a Institutului teologic-pedagogic „Andreian” din Sibiu. Acest catalog este din anul 1901-1902 și cuprinde documente donate în limba română și maghiară din diferite domenii.

În timp ce învățământul cunoștea o ascensiune și o treptată aliniere la parametrii unor țări dezvoltate în statul național constituit în anul 1859, în provinciile majoritar locuite de români, aflate sub dominație străină, situația se prezintă diferit¹.

Conștient că un neam oprimat nu putea progresa decât prin cultură, mitropolitul Andrei Șaguna a militat în permanență pentru promovarea învățământului românesc, sub îndrumarea directă a Bisericii. La venirea lui în fruntea eparhiei ortodoxe a Transilvaniei, aceasta avea aproximativ 400 de școli „poporale”, în diferite sate și orașe, dar autoritățile le-au pus sub controlul episcopului romano-catolic maghiar din Alba Iulia. Pentru a înlătura această situație s-a decis ca preoții parohi să funcționeze ca directori școlari, protopopii ca inspectori, iar episcopul ca „inspector suprem” al tuturor școlilor din eparhie².

În primul Sinod al eparhiei, convocat la data de 12 martie 1850, s-a hotărât ca „școala clericală a diacezei acesteia să se prefacă într-un institut teologic-pedagogic, să se înzestreze întocmai după cum sunt întocmite alte seminarii și tot clerul să fie dator înainte de ce s-ar preoți a fi învățător, după stările împrejur”³. Pe baza acestei hotărâri, în anul 1852 cursurile de teologie au fost de doi ani de studii, în care se predau toate disciplinele teologice, dar și unele pedagogice, încât absolvenții să poată fi și învățători, înainte de hirotonie.

Seminarul a fost prevăzut cu o durată a cursurilor de trei ani, dar din cauză că nu erau îndeplinite toate condițiile pentru aceasta, nu se punea problema prelungirii cursurilor. În anul școlar 1853-1854 s-a efectuat separarea dintre cursul clerical, care urma să aibă o durată de doi ani, și cursul pedagogic, organizat pe durata unui an. Doar în anul 1861, cursurile au fost prelungite la trei ani. În „secțiunea teologică” se primeau absolvenții de gimnaziu cu examen de maturitate, iar în „secțiunea pedagogică” se primeau absolvenți de patru clase de gimnaziu. În 1862 cursurile au fost ridicate la doi ani, în 1879 la trei, iar în 1907 la patru, cum au rămas până în 1919, când secția pedagogică a devenit „Școala normală Andrei Șaguna”⁴.

¹ Istoria românilor 2003, p. 822.

² Păcurariu 2002, p. 79.

³ Păcurariu 2008, p. 234.

⁴ Păcurariu 2008, p. 235.

În anul 1877 a fost aprobat un regulament de funcționare a Seminarului teologic-pedagogic „Andreian”, din Sibiu. În partea introductivă a regulamentului era precizat faptul că Seminarul consta dintr-o secție teologică și una pedagogică, fiecare secție având cursuri de trei ani. Secția teologică urma să pregătească viitori preoți, iar cea de-a doua pregătea pe viitorii dascăli. Limba de învățământ era limba română⁵.

Prima secțiune a regulamentului se referea la Învățământ și conținea două subcapitole, primul cuprinzând planul de învățământ pentru cele două secțiuni: disciplinele, repartizarea lor pe ani de studiu, dar și numărul orelor pe săptămână. În cadrul celui de-al doilea subcapitol, Mijloacele de învățământ, prezintă manualele pe care trebuia să le aibă fiecare elev, precum și biblioteca Seminarului care cuprindea cărți și alt material didactic⁶. Având la bază un catalog găsit în fondurile arhivistice putem afirma că biblioteca seminarială în anul școlar 1901-1902 s-a dezvoltat pe baza cărților cumpărate și donate. Au fost făcute donații de către Ministerul de culte și instrucțiune, Ministerul de agricultură, Consistoriul arhidiecesan ortodox român, Consistoriul eparhial ortodox român din Caransebeș, Academia română. Alături de aceste instituții și o serie de persoane fizice au donat cărți. Dintre acestea amintim pe Ilarion Pușcariu, Atanasie Marienescu, Victor Tordășianu, Gavril Hugo, Ioan Rob. De asemenea, s-au primit donații de la autori, editori.

În finalul documentului conducerea institutului mulțumește tuturor donatorilor. Astfel situația bibliotecii seminariale la sfârșitul anului școlar 1901-1902 este următoarea: Teologie 234 opuri în 387 volume; Filozofie și pedagogie; Limbă și literatură, Istorie și Geografie, Matematică și științe naturale, Jurisprudență, Agricultură, Industrie și comerț, Protocoale sinodale și enciclopedie și Diverse. Putem constata din acest catalog că în cadrul bibliotecii existau pentru anul 1901-1902 documentele donate în limba română și maghiară, din diferite domenii.

În continuare redăm conținutul catalogului:

1. *Ministeriul reg. ung. de culte și instrucțiune publică:*
 - a) *Népszerű utmutatás a beszédhibák felismerésére és elhárítására de dr. Szabó Artur;*
 - b) *Közérdekű tudnivalók a vakokról de Herodok Károly;*
 - c) *Tanszerek és iskola berendezések az 1900 évi párizsi nemzetközi kiállításon;*
 - d) *Magyarország közoktatásügye az 1900 évben;*
 - e) *A hülyékről, gyenge elméjükről és gyenge tehetségükről de Skultety Lajos⁷;*
 - f) *Az osztrák-magyar monarchia írásban és képben, tomurile XII și XIII.*
2. *Ministeriul reg. ung. de agricultură*
Jelentés Magyarország selyemtenyésztéséről és selyemfonó iparának állapotáról az 1901 évben.
3. *Consistoriul arhidiecesan gr. ort. român:*
Protocolul sinodului arhidiecesan ținut în anul 1901.
4. *Consistoriul eparhial gr. or. român din Caransebeș:*
Protocolul sinodului eparhial gr. or. ținut în anul 1901.
5. *Academia română:*
 - a) *Acte și documente relative la istoria renascerei României, publicate de Dimitrie A. Strudza și C. Colecu-Vârtic, volumul I, VI și XVIII;*
 - b) *Lexicon slavo-românesc și tâlcuirea numelor de Grigoriu Crețu;*
 - c) *Sărbătorile la români, studiu etnografic de S. Fl. Marian, vol. III;*

⁵ Brusanowski 2010, p. 57.

⁶ Brusanowski 2010, p. 57.

⁷ SJHAN, POH, Dosar 1/1902, f. 76.

- d) *Ugrinus – 1291, discurs rostit la 9/22 martie 1901 de Ioan cavaler de Pușcariu, cu răspuns de B. Petriceiscu-Hasdeu;*
- e) *Analele academiei române;*
- f) *Seria II. Tom XXII 1899-1900; Memoriile secțiunii științifice și Memoriile secțiunii istorice;*
- g) *Seria II. Tom XXIII 1900-1901; Partea administrativă și dezbaterile;*
- h) *Memoriu despre starea Moldovei la 1787 de comitele D'Hauterive în 10 exemplare, dintre care 9 exemplare s-au împărțit elevilor ca premiu.*
- 6. *Dr. Ilarion Pușcariu, archim. vicariu-arhiepiscopesc:*
 - a) *Manual de istoria bisericească pentru tinerimea de confesiunea gr. ort. din școlile medii și comerciale de Dr. Ilarion Pușcariu, archim. vicariu arhiep. edițiunea II;*
 - b) *Răspuns la observările critice ale lui Dr. P. Ionescu la opul „Metropolia Românilor ortodocși din Ungaria și Transilvania” de Dr. Ilarion Pușcariu archim. vicariu arhiepiscop.*
- 7. *Dr. Atanasie Marienescu, jude la tabla reg.:*
 - a) *„Severina” de Ioan Vidu;*
 - b) *Topografia satului și hotarului Măidan de Sofronie Liuba și Aurelia Iana urmată de studiu despre celți și numele de localități de Dr. A. M. Marienescu;*
 - c) *Cultul păgân și creștin de Dr. D. M. Marienescu. Tomul I. sărbătorile și datinele romane vechi. Edițiunea Academiei române;*
 - d) *Publicațiunile fondului Vasiliu Adamachi. Tomul I 1898-1900;*
 - e) *Două steaguri ale lui Ștefan cel Mare din muntele Athos, notiță de I. Bogdan, membru corespondent al Academiei române.*
- 8. *Victor Tordășianu, oficial consistorial: Dezrobirea Țiganilor, ștergerea privilegiilor, emanciparea țăranilor de M. Kogălniceanu.*
- 9. *Gavril Hugo, spiritual gr.-or. la penitenciarul reg. din Gherla: Ritus orientalium, Coptorum, Syrorum et Armenorum in administrandis sacramentis de Henricus Deuzinger, 2 tomuri.*
- 10. *Ioan Rob, iur. curs I: A magyar költészet története de Tody Ferencz.*
- 11. *Dela autori:*
 - a) *Ionel, educațiunea unui copil bun de V. Gr. Borgovan prof. de filologie și pedagogie;*
 - b) *Curenții și razele electrice. Fisica și Expoziția universală din 1900 în Paris de A. Ciorte;*
 - c) *Cantată la jubileul de 50 de ani ai gimnasiului gr.-or. Român din Brașov, poezie de Andrei Bârsan, compusă din cor micst, solo de tenor și orchestră de G. Dima;*
 - d) *Testi fenyiték az elemi népiskolában de Mandich Mihály;*
 - e) *Istoria comitatului Maramureș, tomul I. Diplome Maramureșene, din secl. XIV și XV de dr. Ioan Mihályi de Apșa;*
 - f) *Az állattan kézikönyve de Paszylavszky József;*
 - g) *Douăsprezece cântece de școală pentru 2 și 3 voci egale de T. Popovici;*
 - h) *Documente privitoare la trecutul românilor din Schei 1700-1783, vol. I și din 1784-1810 vol. II de dr. Sterie Stinghe;*
 - i) *Povesti pentru anul prim școlar. Lecțiuni după treptele formale de dr. P. Span;*
 - j) *Nemzeti ideál de Ezer magyar ifju.*
- 12. *De la editori:*
 - Lampel Robert (Wodianer F. és fiai):*

- a) *Állattan a gymnasiumok és reáliskolák felsőbb osztályai valamint szakiskolák és tanítóképző intézetek számára de Bathory Nándor.*
 b) *A rom. Kath. egyházi szertartások kézikönyve de Némethy Lajos.*
13. *Programe pe anul scolariu 1901/1902:*
 a) *A gimnasiului gr.or.: α) din Brad; β) Braşov; γ) Anuariul gimnasiului clasic „I. Maiorescu” din Giurgiu și δ) din Suceava;*
 b) *Anuariul scolei comerciale superioare gr.-ort. române din Braşov pe anul XXXII al existenței sale;*
 c) *Raport despre institutele de învățământ gr-cath din Blaș;*
 d) *A seminariului teologic-pedagogic ev. lut. Din Sibiiu;*
 e) *Dela preparandiile: α) de stat: Arad, Baja, Cluș, Sighetul-Marmației și Cristutul-secuesc; β) rom. Cath. Din Csik-Solnyó, Györ și Segedin; γ) ev. lut. din Sopron și δ) izraelită din Budapesta;*
 f) *Dela preparandiile de învățătore de stat din: Eperjes, Györ, Cluș și Szabadka;*
 g) *Dela gimnasiile: α) de stat din Sibiiu și β) ev. lut. din Sibiiu;*
 h) *Dela scolele: α) a Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român de fete din Sibiiu; β) de stat de fete din Sibiiu și γ) comunală de băieți din Zelau;*
*A orfanotrofiului cath. Terezian din Sibiiu*⁸.

Abrevieri

- SJHAN, POH – Serviciul Județean Hunedoara al Arhivelor Naționale, Protopopiatul ortodox Hunedoara

Bibliografie

- Brusanowski 2010 – Paul Brusanowski, *Învățământul confesional ortodox român din Transilvania între anii 1848-1918. Între exigențele statului centralist și principiile autonomiei bisericești*, vol. II, Cluj-Napoca, 2010
- Istoria românilor 2003 – *Istoria românilor*, vol. VII, tom I: *Constituirea României moderne (1821-1878)*, București, 2003
- Păcurariu 2002 – Mircea Păcurariu, *Cărturari sibieni de altădată*, Cluj-Napoca, 2002
- Păcurariu 2008 – Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii ortodoxe române*, vol. III, ediția a 3-a, Iași, 2008

Un catalogue des documents détenus par la Bibliothèque du séminaire de l'Institut théologique-pédagogique „Andreian” de Sibiu

Résumé

Cet article présente un catalogue des documents détenus par la Bibliothèque du séminaire de l'Institut théologique-pédagogique „Andreian” de Sibiu. Ce catalogue, dressé dans l'année scolaire 1901-1902, inclue des documents différents, en langues roumaine et hongroise, reçus en tant que donation.

On peut affirmer que, dans l'année scolaire 1901-1902, la bibliothèque du séminaire s'est développée ayant comme principal élément les livres achetés et ceux reçus comme donation. Les donateurs ont été le Ministère des cultes et de l'instruction, le Ministère de l'agriculture, le Consistoire archidiocésain orthodoxe roumain, le Consistoire diocésain orthodoxe roumain de Caransebeș, l'Académie Roumaine. A part ces institutions, ce sont des personnalités comme Ilarion Pușcariu, Atanasie Marienescu, Victor Tordășianu, Gavril Hugo, Ioan Rob qui ont fait aussi des donations.

⁸ SJHAN, POH, Dosar 1/1902, f. 77.